

950

OBWIESZCZENIE PREZESA RADY MINISTRÓW

z dnia 14 listopada 1997 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego.

1. Na podstawie art. 4 ustawy z dnia 25 kwietnia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 68, poz. 436) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) ustawą z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450),
- 2) ustawą z dnia 15 lutego 1992 r. o zmianie ustawy — Prawo budżetowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 21, poz. 85),
- 3) ustawą z dnia 16 grudnia 1992 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 1993 r. Nr 29, poz. 133),
- 4) ustawą z dnia 10 grudnia 1993 r. o zmianie niektórych ustaw dotyczących zaopatrzenia emerytalnego (Dz. U. Nr 129, poz. 602),
- 5) ustawą z dnia 3 grudnia 1993 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 134, poz. 645),
- 6) obwieszczeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 września 1994 r. o utracie mocy obowiązującej art. 21 ust. 2 pkt 4 lit a) ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 99, poz. 482),
- 7) ustawą z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz. U. z 1995 r. Nr 4, poz. 17),
- 8) ustawą z dnia 29 września 1995 r. o zmianie ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 138, poz. 681),
- 9) ustawą z dnia 24 stycznia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 15, poz. 83),
- 10) ustawą z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz. U. Nr 28, poz. 153),
- 11) ustawą z dnia 24 kwietnia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 64, poz. 405),

12) ustawą z dnia 25 kwietnia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 68, poz. 436),

13) ustawą z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. Nr 141, poz. 943)

i zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy nie obejmuje następujących przepisów:

1) art 28, 29, 31 i 32 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75), które stanowią:

„Art. 28. Sprawy wszczęte na podstawie dotychczasowych przepisów, a nie zakończone do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, podlegają rozpatrzeniu zgodnie z przepisami tej ustawy.

Art. 29.1. Dodatek kombatancki w wysokości określonej w art.15 ust.1 przysługuje emerytom i rencistom:

1) z dniem 1 stycznia 1991 r.:

a) uprawnionym w 1990 r. do świadczenia pieniężnego na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 maja 1989 r. w sprawie świadczenia pieniężnego przysługującego kombatantom — emerytom i rencistom odznaczonym orderem lub tytułem honorowym (Dz. U. Nr 27, poz. 143),

b) pobierającym świadczenia, o których mowa w art.16 ust.1,

2) z dniem nabycia prawa do dodatku kombatanckiego, jeżeli prawo to uzyskał po dniu 31 grudnia 1990 r.,

3) przy rewaloryzacji emerytur i rent, o której mowa w art. 28 ustawy z dnia 24 maja 1990 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym (Dz. U. Nr 36, poz. 206, Nr 66, poz. 390 i Nr 92, poz. 540) — uprawnionym do dodatku kombatanckiego przed dniem 1 stycznia 1991 r. — zamiast dotychczasowego dodatku kombatanckiego.

2. Przyznanie dodatku kombatanckiego, o którym mowa w ust.1 pkt 3, powoduje ponowne ustalenie wysokości emerytury lub renty (bez uwzględnienia dotychczasowego dodatku kombatanckiego) oraz wysokości wskaźnika indywidualnego wymiaru świadczenia.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio w razie zbiegu prawa do kilku świadczeń o charakterze emerytalno-rentowym.”

„Art. 31. Osobom, o których mowa w art. 4 ust.1 pkt 3 lit. b), określone w ustawie świadczenia finansowe przysługują od dnia 1 lipca 1991 r.

Art. 32. Do czasu zorganizowania Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych kompetencje tego Urzędu określone w niniejszej ustawie wykonuje Minister Pracy i Polityki Socjalnej.”;

2) art. 46 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450), który stanowi:

„Art. 46.1. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z tym że przepisy art. 22, 24, 34 i 40 wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1992 r., z uwzględnieniem ust. 2 i 3.

2. Przepisy art. 24 w stosunku do osób wykonujących pracę nauczyciela wchodzi w życie z dniem 1 września 1992 r.

3. Przepisy art. 39 mają zastosowanie do nagród wypłacanych z zakładowego funduszu nagród, poczynając od nagród wypłaconych za 1991 r.”;

3) art.14 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o zmianie ustawy — Prawo budżetowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 21, poz. 85), który stanowi:

„Art. 14. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1992 r., z tym że :

1) art.1 ust.1 pkt 5 wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia,

2) art. 7 pkt 1 i 2 wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1992 r.,

3) art. 6 i 11 wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

4) art. 2 ustawy z dnia 16 grudnia 1992 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 1993 r. Nr 29, poz. 133), który stanowi:

„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1993 r.”;

5) art. 6 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zmianie niektórych ustaw dotyczących zaopatrzenia emerytalnego (Dz.U. Nr 129, poz.602), który stanowi:

„Art. 6. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1994 r.”;

6) art. 2 ustawy z dnia 3 grudnia 1993 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 134, poz. 645), który stanowi:

„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

7) obwieszczenie Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 września 1994 r. o utracie mocy obowiązującej art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a) ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 99, poz. 482), które stanowi:

„W wykonaniu orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lutego 1994 r. sygn. K 15/93 i z mocy art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 1991 r. Nr 109, poz. 470 i z 1993 r. Nr 47, poz. 213) oraz uchwały Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 października 1993 r. (Dz. U. Nr 105, poz. 481) ogłaszam utratę mocy obowiązującej art. 21 ust.2 pkt 4 lit.a) ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 i Nr 104, poz. 450, z 1992 r. Nr 21, poz. 85 oraz z 1993 r. Nr 29, poz. 133, Nr 129, poz. 602 i Nr 134, poz. 645) w części, w jakiej nie przyznaje uprawnień kombatantom i represjonowanym osobom spoza struktur Urzędów Bezpieczeństwa, Służby Bezpieczeństwa i Informacji Wojskowej, które nie wykonywały zadań związanych ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej.

Obwieszczenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.”;

- 8) art. 61 ustawy z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz. U. z 1995 r. Nr 4, poz. 17), który stanowi:

„Art. 61. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 marca 1995 r., z tym że przepisy art.13 ust. 3—8 wchodzi w życie z dniem 1 marca 1996 r.”;

- 9) art. 7 ustawy z dnia 29 września 1995 r. o zmianie ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 138, poz. 681), który stanowi:

„Art. 7. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1996 r.”;

- 10) art. 2 ustawy z dnia 24 stycznia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 15, poz. 83), który stanowi:

„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1997 r., z tym że art. 20¹ ust. 3 ustawy, o której mowa w art. 1, wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;

- 11) art. 172 ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz. U. Nr 28, poz. 153), który stanowi:

„Art. 172. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., z wyjątkiem art.167 i 168, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

- 12) art. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 64, poz. 405), który stanowi:

„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;

- 13) art. 2, 3 i 5 ustawy z dnia 25 kwietnia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 68, poz. 436), które stanowią:

„Art. 2.1. Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych przywraca uprawnienia kombatanckie z urzędu w przypadkach, w których decyzja pozbawiająca uprawnień kombatanckich była w momencie jej wydania nieważna z mocy prawa.

2. Przywrócenie uprawnień kombatanckich z innych przyczyn niż określone w ust.1 następuje na wniosek osoby uprawnionej złożony w Urzędzie do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

3. Do spraw związanych z przywróceniem uprawnień kombatanckich stosuje się odpowiednio art. 22 i 25 ustawy, o której mowa w art. 1, z tym że rekomendacja stowarzyszenia właściwego dla określonego rodzaju działalności kombatanckiej lub represji nie jest wymagana.

4. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, wznowienie wypłaty świadczeń pieniężnych wynikających z przywrócenia uprawnień kombatanckich, wraz z należnymi odsetkami, następuje z urzędu od miesiąca, w którym wstrzymano wypłatę świadczeń lub obniżono ich wysokość.

5. Wypłata świadczeń pieniężnych dla osób, o których mowa w ust. 2, następuje od dnia wejścia w życie ustawy, jeżeli wniosek o przywrócenie uprawnień kombatanckich zostanie zgłoszony do Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w ciągu 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

6. Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych powiadamia organ rentowy z urzędu o przywróceniu uprawnień kombatanckich w przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2.

Art. 3.1. Wznowienie wypłaty renty inwalidy wojennego, przewidzianej w art. 12 ustawy, o której mowa w art. 1, osobom, którym wstrzymano wypłatę tej renty na podstawie decyzji pozbawiającej uprawnień kombatanckich i którym nie przywrócono tych uprawnień, następuje na wniosek osoby uprawnionej zgłoszony w organie rentowym, z tym że wypłaty renty dokonuje się na zasadach ogólnych, nie wcześniej jednak niż od dnia wejścia w życie ustawy.

2. Postanowienia ust.1 stosuje się odpowiednio do renty rodzinnej przewidzianej w art.12 ustawy, o której mowa w art.1.”

„Art. 5. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.”;

- 14) art. 97 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. Nr 141, poz. 943), który stanowi:

„Art. 97. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.”

Prezes Rady Ministrów: *J. Buzek*

Załącznik do obwieszczenia Prezesa Rady Ministrów
z dnia 14 listopada 1997 r. (poz. 950)

USTAWA

z dnia 24 stycznia 1991 r.

o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uznaje szczególne zasługi dla Polski tych wszystkich obywateli polskich, którzy walczyli o suwerenność i niepodległość Ojczyzny, nie szczędząc życia i zdrowia na polach walki zbrojnej — w formacjach Wojska Polskiego, armii sojusznicznych, a także w podziemnych organizacjach niepodległościowych i w działalności cywilnej — z narażeniem na represje.

Sejm stwierdza, że władze III Rzeszy Niemieckiej, ówczesne władze Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich i komunistyczny aparat represji w Polsce są winni cierpienie zadanych wielu obywatelom Państwa Polskiego ze względów narodowościowych, politycznych i religijnych. Spowodowały one śmierć wielu milionów, a dla wielu stały się przyczyną trwałej utraty zdrowia.

Kombatantom oraz ofiarom represji należy jest głęboki szacunek wszystkich rodaków oraz szczególna troska i opieka ze strony instytucji państwowych, samorządów terytorialnych i organizacji społecznych. Dając wyraz tym intencjom — uchwała się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Kombatantami są osoby, które brały udział w wojnach, działaniach zbrojnych i powstaniach narodowych, wchodząc w skład formacji wojskowych lub organizacji walczących o suwerenność i niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Za działalność kombatancką uznaje się:

- 1) pełnienie służby wojskowej w Wojsku Polskim lub w polskich formacjach wojskowych przy armiach sojusznicznych podczas działań wojennych prowadzonych na wszystkich frontach przez Państwo Polskie,
- 2) uczestniczenie w ramach polskich formacji i organizacji wojskowych w I wojnie światowej, w powstaniach narodowych i walkach o odzyskanie lub utrzymanie terytoriów Rzeczypospolitej Polskiej,
- 3) pełnienie służby w polskich podziemnych formacjach i organizacjach, w tym w działających w ramach tych organizacji oddziałach partyzanckich w okresie wojny 1939—1945,
- 4) pełnienie służby wojskowej w armiach sojusznicznych, a także w sojusznicznych organizacjach ruchu oporu w okresie wojny 1939—1945, z wyjątkiem formacji Ludowego Komisariatu Spraw Wewnętrznych Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (NKWD) oraz innych specjalnych formacji, któ-

re prowadziły działalność przeciwko ludności polskiej,

- 5) pełnienie służby w polskich podziemnych formacjach wojskowych lub organizacjach niepodległościowych na terytorium Państwa Polskiego w jego granicach sprzed dnia 1 września 1939 r. oraz w granicach powojennych w okresie od wkroczenia armii Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR) do końca 1956 r., jeżeli były to formacje lub organizacje stawiające sobie za cel niepodległość i suwerenność Rzeczypospolitej,
- 6)¹⁾ uczestniczenie w walkach w jednostkach Wojska Polskiego oraz zmilitaryzowanych służbach państwowych z oddziałami Ukraińskiej Powstańczej Armii oraz grupami Wehrwofu,
- 7)²⁾ uczestniczenie w tzw. Niszczycielskich Batalionach („Istriebitielnych Batalionach”) na dawnych ziemiach polskich w województwach: lwowskim, stanisławowskim, tarnopolskim i wołyńskim w obronie ludności polskiej przed ukraińskimi nacjonalistami, w latach 1944—1945.

Art. 2. Za działalność równorzędną z działalnością kombatancką uznaje się:

- 1) pełnienie funkcji cywilnych we władzach powstań narodowych oraz w administracji podziemnego Państwa Polskiego w okresie wojny 1939—1945, a także w podziemnych niepodległościowych organizacjach cywilnych w latach 1945—1956,
- 2) udział w okresie do 31 grudnia 1945 r. w walkach o zachowanie suwerenności i niepodległości Państwa Polskiego w zmilitaryzowanych służbach państwowych,
- 3)³⁾ prowadzenie w okresie wojny 1939—1945 zorganizowanego i profesjonalnego tajnego nauczania dzieci i młodzieży,
- 4) zaokrętowanie marynarzy polskich w charakterze członków załogi na statku bandery własnej lub bandery koalicyjnej, przeznaczonym do działań wojennych w okresie wojny 1939—1945,
- 5) uczestniczenie w latach 1914—1945 w walkach o polskość i wolność narodową Śląska, Wielkopolski, Ziemi Lubuskiej, Gdańska, Pomorza i Ziemi Kaszubskiej oraz Warmii i Mazur, a także innych ziem zagarniętych przez zaborców,

¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 25 kwietnia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 68, poz. 436), która weszła w życie z dniem 31 lipca 1997 r.

²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 1 lit. b) ustawy powołanej w przypisie 1.

³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 2 ustawy powołanej w przypisie 1.

- 6) czynny udział w zbrojnym wystąpieniu o wolność i suwerenność Polski w Poznaniu w czerwcu 1956 r., który spowodował śmierć lub uszczerbek na zdrowiu,
- 7)⁴⁾ czynny udział w wystąpieniu o wolność i suwerenność Polski na Wybrzeżu w grudniu 1970 r., który spowodował śmierć albo ciężkie uszkodzenie ciała, ciężki rozstrój zdrowia bądź uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia, powodujące naruszenie czynności narządu ciała na czas powyżej siedmiu dni.

Art. 3. Do okresów działalności kombatanckiej lub równorzędnej z działalnością kombatanką zalicza się również czas przebywania:

- 1)⁵⁾ w niewoli lub obozach internowanych oraz w obozach podległych Głównemu Zarządowi do Spraw Jeńców Wojennych i Internowanych (GUPWI) NKWD, a od marca 1946 r. MWD ZSRR, i obozach podległych Wydziałowi Obozów Kontrolno-Filtracyjnych NKWD, a od marca 1946 r. MWD ZSRR, spowodowanego działalnością kombatanką, o której mowa w art. 1 ust. 2,
- 2)⁶⁾ w hitlerowskich więzieniach, obozach koncentracyjnych i ośrodkach zagłady oraz w innych miejscach odosobnienia, w których warunki pobytu nie różniły się od warunków w obozach koncentracyjnych, a osoby tam osadzone pozostawały w dyspozycji hitlerowskich władz bezpieczeństwa, a także w więzieniach i poprawczych obozach pracy oraz poprawczych koloniach pracy podległych Głównemu Zarządowi Obozów i Kolonii Poprawczych (GUŁag) NKWD, a od marca 1946 r. MWD ZSRR, a także w więzieniach i aresztach polskich — spowodowanego działalnością, o której mowa w art. 1 ust. 2 i art. 2.

Art. 4. 1. Przepisy ustawy stosuje się również do osób, które podlegały represjom wojennym i okresu powojennego. Represjami w rozumieniu ustawy są okresy przebywania:

- 1) z przyczyn politycznych, narodowościowych, religijnych i rasowych:
- a) w hitlerowskich więzieniach, obozach koncentracyjnych i ośrodkach zagłady,
- b) w innych miejscach odosobnienia, w których warunki pobytu nie różniły się od warunków w obozach koncentracyjnych, a osoby tam osadzone pozostawały w dyspozycji hitlerowskich władz bezpieczeństwa,
- c)⁷⁾ w innych miejscach odosobnienia, w których pobyt dzieci do lat 14 miał charakter eksterminacyjny, a osoby tam osadzone pozostawały w dyspozycji hitlerowskich władz bezpieczeństwa,

- 2) z przyczyn narodowościowych i rasowych w gettach,
- 3) z przyczyn politycznych, religijnych i narodowościowych:
- a)⁸⁾ w więzieniach oraz poprawczych obozach pracy i poprawczych koloniach pracy podległych Głównemu Zarządowi Obozów i Kolonii Poprawczych NKWD, a od marca 1946 r. MWD ZSRR,
- b) na przymusowych zestaniach i deportacji w ZSRR,
- 4) w więzieniach polskich na mocy skazania w latach 1944—1956, na podstawie przepisów wydanych przez władze polskie, przez sądy wojskowe i specjalne albo w latach 1944—1956 bez wyroku, za działalność polityczną bądź religijną, związaną z walką o suwerenność i niepodległość.

2. Przepisy ustawy stosuje się także do osób, które jako dzieci zostały odebrane rodzicom w celu poddania eksterminacji lub w celu przymusowego wynarodowienia.

Art. 5. Okresy, o których mowa w art. 1 ust. 2 oraz w art. 2—4, ustala się w miesiącach. W przypadku braku danych do ustalenia takiego okresu, przyjmuje się okres w wymiarze 1 miesiąca.

Art. 6. Ilekroć w ustawie jest mowa o stowarzyszeniach kombatanckich, rozumie się przez to stowarzyszenia lub związki stowarzyszeń działające na podstawie prawa o stowarzyszeniach, zrzeszające kombatantów lub ofiary represji wojennych i okresu powojennego.

Art. 6¹.⁹⁾ Dzień 1 września ustanawia się Dniem Weterana.

Art. 7. 1. Tworzy się Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych jako centralny organ administracji państwowej.

2.¹⁰⁾ Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych podlega Prezesowi Rady Ministrów.

2.^{10a)} Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych podlega ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego.

3.¹⁰⁾ Urzędem do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych kieruje Kierownik tego Urzędu, powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów.

3.^{10a)} Urzędem do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych kieruje Kierownik tego Urzędu, powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

⁴⁾ Dodany przez art. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 64, poz. 405), która weszła w życie z dniem 9 lipca 1997 r.

⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 lit.a) ustawy powołanej w przypisie 1.

⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 lit.b) ustawy powołanej w przypisie 1.

⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 4 lit.a) ustawy powołanej w przypisie 1.

⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 4 lit.b) ustawy powołanej w przypisie 1.

⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 5 ustawy powołanej w przypisie 1.

¹⁰⁾ W brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie art. 55 ustawy powołanej w przypisie 10a.

^{10a)} W brzmieniu ustalonym przez art. 55 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. Nr 141, poz. 943), która wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.

4.¹⁰⁾ Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określi szczegółowy zakres działania i organizację Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

4.^{10a)} Prezes Rady Ministrów, w drodze rozporządzenia, określi szczegółowy zakres działania i organizację Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Art. 7¹. ¹¹⁾ Przy Kierowniku Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych działa Rada do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, zwana dalej „Radą”, jako organ opiniodawczo-doradczy w sprawach objętych działaniem Urzędu.

Art. 7². ¹¹⁾ 1. W skład Rady wchodzi od 12 do 15 członków.

2. Członkowie Rady są powoływani spośród kombatantów i osób represjonowanych i odwoływani przez Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

3. Członkowie Rady pełnią swoją funkcję społecznie.

4. Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych określi, w drodze zarządzenia, organizację i tryb pracy Rady.

Art. 7³. ¹¹⁾ 1. Realizację zadań w zakresie:

- 1) opieki zdrowotnej i usług opiekuńczych,
  - 2) działań związanych z organizacją na terenie województwa obchodów rocznic w celu upamiętnienia walki o niepodległość Polski oraz uczczenia pamięci ofiar wojny i okresu powojennego, a także z opieką nad cmentarzami wojennymi i miejscami spoczynku kombatantów,
  - 3) świadczenia pomocy w przygotowywaniu udokumentowanych wniosków o przyznanie, w drodze wyjątku, emerytur i rent,
  - 4) analizy sytuacji życiowej kombatantów i osób represjonowanych oraz podejmowania w tym zakresie stosownych inicjatyw,
  - 5) działań zmierzających do integracji środowisk kombatanckich i koordynacji ich działalności
- powierza się wojewodzie, który współdziała z właściwymi organami administracji rządowej, organami samorządu terytorialnego, organizacjami społecznymi oraz stowarzyszeniami kombatantów i osób represjonowanych.

2. Do wypełnienia zadań określonych w ust. 1 wojewoda może powołać pełnomocnika w porozumieniu z Kierownikiem Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

3. Powołanie, o którym mowa w ust. 2, może nastąpić w terminie określonym przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Kierownikiem Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Art. 8. 1. Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych określa:

1)¹²⁾ na podstawie opinii Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu — Instytutu Pamięci Narodowej oraz Ministrów Spraw Wewnętrznych i Administracji¹³⁾ i Obrony Narodowej — formacje i organizacje, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 5 oraz art. 2 pkt 1,

2)¹⁴⁾ na podstawie opinii Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu — Instytutu Pamięci Narodowej — miejsca odosobnienia, w których warunki pobytu nie różniły się od warunków w obozach koncentracyjnych, a osoby tam osadzone pozostawały w dyspozycji hitlerowskich władz bezpieczeństwa, a także więzienia i obozy będące pod nadzorem NKWD na terenie Polski oraz łagry, o których mowa w art. 3 pkt 2 oraz w art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. b), lit. c) i pkt 3.

2. Na wniosek osoby zainteresowanej:

1) (skreślony),¹⁵⁾

2)¹⁶⁾ prezes sądu wojewódzkiego lub, w przypadku przebywania w więzieniu bez wyroku, Szef Urzędu Ochrony Państwa potwierdza okoliczność, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 4,

3)¹²⁾ Główna Komisja Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu — Instytut Pamięci Narodowej potwierdza okoliczność, o której mowa w art. 4 ust. 2.

Rozdział 2

Uprawnienia pracownicze

Art. 9. 1. Okresy, o których mowa w art. 1 ust. 2 oraz w art. 2, 3 i 4 ust. 1, zalicza się do okresów zatrudnienia, od których zależy przyznanie lub wysokość świadczeń przysługujących pracownikom od zakładu pracy.

2. Minister Pracy i Polityki Socjalnej w porozumieniu z Kierownikiem Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady i tryb zaliczania okresów, o których mowa w ust. 1, do okresu zatrudnienia.

Art. 10. Kombatantom i osobom, o których mowa w art. 2 i 4, zwanym dalej „innymi osobami uprawnionymi”, pozostającym w zatrudnieniu, zwiększa się przysługujący im urlop wypoczynkowy o 10 dni roboczych. Zwiększenie to nie przysługuje, jeżeli osoby te korzystają z urlopu o wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych w ciągu roku.

¹²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. a) ustawy powołanej w przypisie 1.

¹³⁾ Stosownie do art. 2 ust. 1 pkt 7 i ust. 3 pkt 1 oraz art. 7 pkt 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. — Przepisy wprowadzające ustawy reformujące funkcjonowanie gospodarki i administracji publicznej (Dz. U. Nr 106, poz. 497), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1997 r.

¹⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. a) i lit. b) ustawy powołanej w przypisie 1.

¹⁵⁾ Przez art. 1 pkt 7 lit. c) tiret pierwsze ustawy powołanej w przypisie 1.

¹⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. c) tiret drugie ustawy powołanej w przypisie 1.

¹¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 6 ustawy powołanej w przypisie 1.

Art. 11. 1. Rozwiązanie stosunku pracy z kombatan-tem lub inną osobą uprawnioną w okresie 2 lat przed osiągnięciem wieku uprawniającego do wcześniejszego przejścia na emeryturę, o którym mowa w art. 14, może nastąpić po uprzednim uzyskaniu zgody kierownika właściwego urzędu rejonowego rządowej administracji ogólnej.

2. Przepis ust.1 nie dotyczy osób zajmujących kierownicze stanowiska obsadzone w drodze powołania oraz osób, które spełniają warunki wymagane do uzyskania emerytury, a także rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracownika.

Rozdział 3

Uprawnienia emerytalne

Art. 12.¹⁷⁾ 1. Kombatantom będącym inwalidami wojennymi lub wojskowymi oraz pozostałym po nich członkom rodzin przysługują świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin.

2. Świadczenia pieniężne i inne uprawnienia, przewidziane w przepisach, o których mowa w ust.1, przysługują na zasadach określonych w tych przepisach również:

1)¹⁸⁾ osobom, które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów¹⁹⁾ wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1,

2) członkom rodzin pozostałym po osobach pobierających w chwili śmierci rentę z tytułu inwalidztwa, o którym mowa w pkt 1.

3.¹⁸⁾ Za inwalidztwo pozostające w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1, uważa się inwalidztwo będące następstwem zranień, kontuzji bądź innych obrażeń lub chorób powstałych w związku z tym pobytem.

4.¹⁸⁾ Związek zranień, kontuzji bądź innych obrażeń lub chorób z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1, a także związek inwalidztwa z takim pobytem ustala komisja lekarska do spraw inwalidztwa i zatrudnienia.¹⁹⁾

Art. 13.²⁰⁾ Okresy, o których mowa w art. 1 ust. 2 oraz w art. 2—4, zalicza się w wymiarze podwójnym do okresu, od którego zależy przyznanie emerytury lub renty — na zasadach określonych w ustawie o rewalor-

ryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw.

Art. 14. 1. Kombatanci i inne osoby uprawnione mogą, na swój wniosek, przejść na emeryturę po osiągnięciu 55 lat przez kobietę i 60 lat przez mężczyznę, jeżeli mają okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do kombatantów i innych osób uprawnionych, nabywających prawo do emerytury z innych tytułów niż zatrudnienie.

Art. 15. 1.²¹⁾ Kombatantom i innym osobom uprawnionym, pobierającym emeryturę lub rentę, przysługuje dodatek, zwany dalej „dodatkiem kombatanckim”, w wysokości 10 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w kwartale kalendarzowym poprzedzającym termin ostatniej waloryzacji emerytur i rent w 1995 r., z uwzględnieniem ust. 5.

2. Dodatek, o którym mowa w ust. 1, przysługuje obok emerytury lub renty i nie jest uwzględniany przy ustalaniu wskaźnika indywidualnego wymiaru świadczenia, określonego w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

3. W razie zbiegu prawa do kilku świadczeń o charakterze emerytalno-rentowym, przysługuje tylko jeden dodatek kombatancki, o którym mowa w ust.1.

4. Osobie uprawnionej jednocześnie do dodatku kombatanckiego i dodatku z tytułu tajnego nauczania na podstawie odrębnych przepisów przysługuje tylko jeden z tych dodatków — wyższy lub wybrany przez zainteresowanego.

5.²²⁾ Kwota dodatku kombatanckiego, o której mowa w ust. 1, ulega podwyższeniu przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent — od miesiąca, w którym jest przeprowadzana waloryzacja.

Art. 16. 1. Kombatantom i innym osobom uprawnionym, które nie mają prawa do emerytury lub renty na podstawie przepisów o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin lub na podstawie innych przepisów, jeżeli nie mają niezbędnych środków utrzymania, może być przyznana w drodze wyjątku:

1) emerytura, jeżeli osiągnęli wiek: 55 lat kobieta i 60 lat mężczyzna,

2) renta inwalidzka, jeżeli zostali zaliczeni do jednej z grup inwalidów.¹⁹⁾

2. Przepis ust.1 stosuje się odpowiednio do członków rodzin pozostałych po kombatantach i innych osobach uprawnionych, jeżeli spełniają warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej.

¹⁷⁾ Utracił moc z dniem 1 stycznia 1999 r. w zakresie uregulowanym ustawą z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz. U. Nr 28, poz.153) na podstawie art.170 pkt 21 tej ustawy, która wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.

¹⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 8 ustawy powołanej w przypisie 1.

¹⁹⁾ Patrz również art. 10 ustawy z dnia 28 czerwca 1996 r. o zmianie niektórych ustaw o zaopatrzeniu emerytalnym i ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. Nr 100, poz. 461), która weszła w życie z dniem 1 września 1997 r.

²⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 42 pkt 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450), która weszła w życie z dniem 15 listopada 1991 r.

²¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1995 r. o zmianie ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 138, poz. 681), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1996 r.

²²⁾ Dodany przez art.4 pkt 2 ustawy powołanej w przypisie 21.

3. Emerytury i renty, o których mowa w ust. 1 i 2, przyznaje się odpowiednio w wysokości najniższej emerytury, renty inwalidzkiej¹⁹⁾ lub renty rodzinnej, określonej w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

4.²³⁾ Do emerytur i rent, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługują dodatki: pielęgnacyjny oraz do rent rodzinnych — dodatek dla sierot zupełnych, na zasadach i w wysokości przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, a także dodatek kombatancki.

5. W razie śmierci osoby, o której mowa w ust. 1 i 2, przysługuje zasiłek pogrzebowy.

6. Świadczenia, o których mowa w ust. 1 i 2, przyznaje Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 17. 1. Do ustalania wysokości świadczeń, o których mowa w art. 15 i 16, oraz w innych sprawach nie określonych w ustawie mają zastosowanie odpowiednio przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

2. Minister Pracy i Polityki Socjalnej w porozumieniu z Kierownikiem Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych określa, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania w sprawach, o których mowa w art. 15 i 16.

Rozdział 4

Ochrona zdrowia, pomoc socjalna i inne uprawnienia

Art. 18. 1.²⁴⁾ Kombatanci i inne osoby uprawnione korzystają ze szczególnej i nieodpłatnej opieki zdrowotnej i socjalnej, a zwłaszcza środowiskowej opieki w miejscu zamieszkania, w uzyskiwaniu miejsc w domach pomocy społecznej oraz skierowań na leczenie uzdrowiskowe.

1a.²⁵⁾ Kombatanci, o których mowa w art. 1, mają także prawo do nieodpłatnych świadczeń zdrowotnych w zakładach opieki zdrowotnej podległych Ministrowi Obrony Narodowej.

2. Szczególne prawo do opieki, o której mowa w ust. 1, wraz z zachowaniem uprawnień do leczenia w zakładach służby zdrowia, nabytych podczas pracy zawodowej, przysługuje kombatantom i innym osobom uprawnionym również po przejściu na emeryturę lub rentę.

3.²⁶⁾ Właściwi ministrowie, w porozumieniu z Kierownikiem Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, określają w stosunku do podległych im placówek służby zdrowia i pomocy społecznej szczegółowe zasady, formy oraz zakres korzystania z uprawnień, o których mowa w ust. 1, 1a i 2.

²³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 42 pkt 3 ustawy wymienionej w przypisie 20 oraz przez art. 53 ustawy z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz. U. z 1995 r. Nr 4, poz. 17), która weszła w życie z dniem 1 marca 1995 r.

²⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 9 lit. a) ustawy powołanej w przypisie 1.

²⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 9 lit. b) ustawy powołanej w przypisie 1.

²⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 9 lit. c) ustawy powołanej w przypisie 1.

Art. 19. 1. Kombatantom i innym osobom uprawnionym znajdującym się w trudnych warunkach materialnych oraz w związku z zaistnieniem zdarzeń losowych — może być przyznana doraźna lub okresowa pomoc pieniężna. Pomoc taka może być również przyznana na częściowe pokrycie kosztów zakupu wózka inwalidzkiego, sprzętu rehabilitacyjnego, dostosowanie pomieszczeń mieszkalnych do rodzaju inwalidztwa, opłacanie pomocy pielęgnacyjnej, a w stosunku do niewidomych oraz ciężko poszkodowanych inwalidów — kosztów zakupu innego, ułatwiającego pracę i życie, sprzętu pomocniczego.

2.²⁷⁾ Dla pokrycia kosztów pomocy pielęgnacyjnej, o której mowa w ust. 1, pomoc finansową w pierwszej kolejności przyznaje się kombatantom lub innym osobom uprawnionym, wymagającym takiej pomocy, którzy przekroczyli 70 lat życia.

2a.²⁸⁾ Uprawnienia, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługują również wdowom lub wdowcom — emerytom, rencistom lub inwalidom pozostałym po kombatantach i innych osobach uprawnionych.

3.²⁹⁾ Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych dokonuje podziału środków na pomoc pieniężną, o której mowa w ust. 1, 2 i 2a.

4.³⁰⁾ Pomoc, o której mowa w ust. 1, przyznają i udzielają wojewódzkie zespoły pomocy społecznej, a w przypadkach osób pobierających renty inwalidy wojennego — Związek Inwalidów Wojennych RP i Związek Ociemniałych Żołnierzy RP.

5.³⁰⁾ Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w porozumieniu z Ministrem Pracy i Polityki Socjalnej określi, w drodze zarządzenia,³¹⁾ zasady, tryb przyznawania i udzielania pomocy przez jednostki i organizacje, o których mowa w ust. 4.

6.³⁰⁾ W szczególnie uzasadnionych przypadkach Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych może udzielić pomocy, o której mowa w ust. 1, 2 i 2a.

Art. 20. 1. Kombatantom i innym osobom uprawnionym przysługuje:

- 1) ulga taryfowa w wysokości 50% przy przejazdach miejskimi środkami lokomocji,
- 2)³²⁾ zniżka w wysokości 10% ceny zakupu od Skarbu Państwa lub gminy lokalu mieszkalnego lub domu

²⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 10 lit. a) ustawy powołanej w przypisie 1.

²⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 10 lit. b) ustawy powołanej w przypisie 1.

²⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 10 lit. c) ustawy powołanej w przypisie 1.

³⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 10 lit. d) ustawy powołanej w przypisie 1.

³¹⁾ Sprawę tę reguluje zarządzenie Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z dnia 10 października 1997 r. w sprawie zasad i trybu przyznawania i udzielania pomocy pieniężnej z Państwowego Funduszu Kombatantów (Monitor Polski Nr 77, poz. 737), które wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 1998 r. Nowelizacja tego aktu może nastąpić tylko zgodnie z zasadą wynikającą z art. 87 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483), która weszła w życie z dniem 17 października 1997 r., tj. w drodze rozporządzenia właściwego organu.

³²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 11 ustawy powołanej w przypisie 1.

jednorodzinne na własność, jeżeli w dniu zakupu są ich najemcami lub dzierżawcami.

2. Kombatantom i innym osobom uprawnionym — emerytom, rencistom i inwalidom, poza uprawnieniami określonymi w ust. 1, przysługuje:

- 1) ulga taryfowa w wysokości 50% przy przejazdach koleją i autobusami krajowej komunikacji samochodowej,
- 2) zwolnienie z abonamentowych opłat telewizyjnych i radiowych, z opłat za 20 telefonicznych jednostek licznikowych miesięcznie oraz 50% ulga za abonament telefoniczny,
- 3) ryczałt energetyczny w wysokości 50% taryfowych opłat za korzystanie z energii elektrycznej, gazowej i ciepłej na cele domowe, obliczony na podstawie norm ilościowych ustalonych przez Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

3. Uprawnienia, o których mowa w ust. 2, przysługują również wdowom lub wdowcom — emerytom i rencistom pozostałym po kombatantach i innych osobach uprawnionych.

4.³³⁾ Kombatantom i innym osobom uprawnionym — inwalidom przysługuje również ulga w opłatach rejestracyjnych od pojazdów samochodowych oraz 50% zniżki w opłacie składek na ubezpieczenie obowiązkowe pojazdów samochodowych. Ulga przysługuje w odniesieniu do jednego pojazdu samochodowego będącego własnością osoby uprawnionej.

5. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może wprowadzić inne niż określone w ust. 1—4 świadczenia i ulgi, ustalając jednocześnie zakres, wysokość oraz szczegółowe zasady ich przyznawania.

6. Właściwe organy administracji rządowej oraz organy gmin i związków komunalnych określają szczegółowe zasady stosowania ulg i uprawnień, o których mowa w ust. 1—5.

Art. 20¹. ³⁴⁾ 1. Kombatantom i innym osobom uprawnionym, które łącznie spełniają następujące warunki:

- 1) nie posiadają prawa do żadnych świadczeń rentowych lub emerytalnych,
- 2) nie osiągają dochodów z tytułu pracy, pozarolniczej działalności gospodarczej podlegającej ubezpieczeniu społecznemu lub z tytułu rolniczej działalności gospodarczej podlegającej obowiązkowemu ubezpieczeniu rolników,

³³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 9 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o zmianie ustawy — Prawo budżetowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 21, poz. 85), która weszła w życie z mocą od dnia 1 stycznia 1992 r.

³⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 15, poz. 83), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1997 r.

3) osiągnęły wiek 55 lat kobiety i 60 lat mężczyźni,

przysługuje świadczenie w wysokości dodatku kombatanckiego, o którym mowa w art. 15 ust. 1.

2. Osobom, o których mowa w ust. 1, przysługują także uprawnienia określone w art. 20 ust. 2.

3.³⁵⁾ Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania przy przyznawaniu, wypłacaniu oraz finansowaniu świadczeń, o których mowa w ust. 1 i 2.

Art. 20². ³⁶⁾ 1. Uznaje się zasługi osób, które z narażeniem życia, zdrowia lub wolności ukrywały i ratowały osoby ścigane przez okupacyjne władze niemieckie lub sowieckie, a także przez polskie władze okresu powojennego do 1956 r. z powodu ich działalności na rzecz suwerenności i niepodległości Polski oraz z przyczyn narodowościowych, religijnych i rasowych. W dowód uznania tych zasług Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych występuje, w szczególności uzasadnionych przypadkach, z wnioskiem do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o nadanie odznaczeń przewidzianych w ustawie z dnia 16 października 1992 r. o orderach i odznaczeniach (Dz. U. Nr 90, poz. 450).

2. Za osoby spełniające warunki, o których mowa w ust. 1, uznaje się zwłaszcza obywateli polskich odznaczonych medalem „Sprawiedliwy Wśród Narodów Świata” przez Instytut Yad Vashem w Jerozolimie.

3. Do osób, o których mowa w ust. 1 i 2, nie stosuje się przepisów o świadczeniach przewidzianych w rozdziałach 2, 3 i 4.

Rozdział 5

Zasady orzekania o uprawnieniach

Art. 21. 1. Uprawnienia określone w ustawie przysługują osobie, która uzyska decyzję potwierdzającą działalność wymienioną w art. 1 ust. 2 i w art. 2 albo fakty, o których mowa w art. 4, posiada obywatelstwo polskie lub posiadała je w okresie działalności kombatanckiej bądź w okresie podlegania represjom, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1, nie przysługują osobie, która:

- 1)³⁷⁾ w okresie wojny 1939—1945 kolaborowała z hitlerowskim okupantem,
- 2)³⁸⁾ przymusowo pełniła służbę w armii niemieckiej lub dobrowolnie zadeklarowała odstępowanie od narodowości polskiej, jeżeli potem do końca wojny nie brała udziału w walce o niepodległość Polski,

³⁵⁾ Wszedł w życie z dniem 5 marca 1997 r. stosownie do art. 2 ustawy powołanej w przypisie 34.

³⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 12 ustawy powołanej w przypisie 1.

³⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 13 lit. a) tiret pierwsze ustawy powołanej w przypisie 1.

³⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 13 lit. a) tiret drugie ustawy powołanej w przypisie 1.

2)³⁹⁾ kolaborowała z radzieckimi władzami okupacyjnymi w latach 1939—1941,

3) w okresie od września 1939 r. do końca 1956 r. służyła w NKWD albo w innych organach represji ZSRR działających przeciwko Narodowi i Państwu Polskiemu,

4)⁴⁰⁾ w latach 1944—1956:

a) pełniła służbę lub funkcję i była zatrudniona w strukturach Urzędów Bezpieczeństwa, Służby Bezpieczeństwa i Informacji Wojskowej, a także nadzorujących je komórkach jednostek zwierzchnich związanych ze stosowaniem represji wobec osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej,

b) była zatrudniona, pełniła służbę lub funkcję w jednostkach organizacyjnych lub na stanowiskach związanych ze stosowaniem represji wobec osób podejrzanych lub skazanych za działalność podjętą na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej:

— w organach prokuratury i prokuraturze wojskowej,

— w sądownictwie powszechnym lub wojskowym,

— w służbie więziennej,

c) była zatrudniona, pełniła służbę lub funkcję w aparacie bezpieczeństwa publicznego poza strukturami Urzędów Bezpieczeństwa, Służby Bezpieczeństwa lub Informacji Wojskowej, jeżeli podczas i w związku z tą działalnością wykonywała zadania śledcze i operacyjne związane bezpośrednio ze zwalczaniem organizacji oraz osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej,

5) uchybiła godności obywatela polskiego, wykorzystując władzę otrzymaną od instytucji stosujących represje do ciemnienia współwięźniów,

6) uchybiła godności obywatela polskiego, donosząc władzom komunistycznym o żołnierzach podziemia, legionistach, organizacjach podziemnych, partyzantach i tych wszystkich, których obejmują art. 2 i 4,

7)⁴¹⁾ dopuściła się zabójstwa lub innej zbrodni wobec osób cywilnych w okresie do 31 grudnia 1956 r. w związku z działalnością uznaną za działalność kombatancką lub równorzędną w rozumieniu ustawy, za co została skazana prawomocnym wyrokiem sądu.

3.⁴²⁾ Nie stosuje się przepisu ust. 2 pkt 4 lit. a) i b) wobec osób:

1) które przedłożą dowody, że do wymienionych służb i organów zostały skierowane przez organizacje niepodległościowe lub przez te organizacje były zwerbowane w celu udzielenia im pomocy,

2) które przedłożą dowody, że podczas zatrudnienia, pełnienia służby lub funkcji w strukturach, jednostkach i na stanowiskach, o których mowa w ust. 2 w pkt 4 lit. a) i b), wykonywały wyłącznie zadania nie związane ze zwalczaniem organizacji oraz osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej.

4.⁴²⁾ Przy orzekaniu w sprawach osób, o których mowa w ust. 3, Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych zasięga opinii powołanej przez niego komisji, składającej się z przedstawicieli stowarzyszeń (związków) kombatanckich i osób represjonowanych, zgłoszonych przez Radę.

Art. 22. 1.⁴³⁾ O spełnieniu warunków, o których mowa w art. 21, orzeka Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych lub osoby przez niego upoważnione, na podstawie udokumentowanego wniosku zainteresowanej osoby oraz rekomendacji stowarzyszenia właściwego dla określonego rodzaju działalności kombatanckiej lub represji. Rekomendacji udziela się bez względu na to, czy osoba ubiegająca się o uprawnienia zgłosi zamiar wstąpienia do stowarzyszenia. Na podstawie decyzji o przyznaniu przez Kierownika uprawnień określonych w ustawie Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych wydaje odpowiednie zaświadczenie.

2. W trybie, o którym mowa w ust. 1, wydawane są zaświadczenia potwierdzające uprawnienia osób, o których mowa w art. 20 ust. 3, z tym że w przypadku gdy zmarły małżonek (małżonka) posiadał potwierdzone uprawnienia, rekomendacja nie jest wymagana.

3.⁴⁴⁾ Wnioski o przyznanie uprawnień z tytułów określonych w art. 1—4 mogą być kierowane, w trybie, o którym mowa w ust. 1, do dnia 31 grudnia 1997 r. przez osoby zamieszkałe na stałe w Polsce, a do dnia 31 grudnia 1998 r. przez osoby zamieszkałe poza granicami Polski.

Rozdział 6

Źródła finansowania niektórych świadczeń

Art. 23. 1. Zachowuje się Państwowy Fundusz Kombatantów, zwany dalej „funduszem”. Dysponentem funduszu jest Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

2. Źródłem dochodów funduszu są dotacje z budżetu państwa oraz darowizny.

3. Środki funduszu przeznaczone są w szczególności na:

1)⁴⁵⁾ doraźną pomoc, o której mowa w art. 19, oraz na finansowanie kosztów administracyjnych związanych z przyznawaniem i udzielaniem tej pomocy,

³⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 13 lit.a) tiret trzecie ustawy powołanej w przypisie 1.

⁴⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 13 lit.a) tiret czwarte ustawy powołanej w przypisie 1.

⁴¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 13 lit. a) tiret piąte ustawy powołanej w przypisie 1.

⁴²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 13 lit. b) ustawy powołanej w przypisie 1.

⁴³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 14 lit. a) ustawy powołanej w przypisie 1.

⁴⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 14 lit.b) ustawy powołanej w przypisie 1.

⁴⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 15 lit.a) ustawy powołanej w przypisie 1.

- 2)⁴⁵⁾ świadczenia wynikające z art. 20, z wyjątkiem ust. 1 pkt 2 oraz ust. 2 pkt 1 i 3,
- 3)⁴⁵⁾ finansowanie kosztów rozszerzenia bazy domów pomocy społecznej, zakładów leczniczych, a także kosztów utrzymania ośrodków wczasowo-rehabilitacyjnych przeznaczonych dla kombatantów i innych osób uprawnionych,
- 4)⁴⁵⁾ upamiętnianie i popularyzowanie historii dotyczącej walk o Odrodzenie Polski i represji wojennych oraz okresu powojennego, w tym na działalność dokumentacyjną i wydawniczą.

4. Wydatki na:

- 1)⁴⁶⁾ świadczenia, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 1,
- 2) finansowanie kosztów zadań administracyjnych i opiekuńczych, wykonywanych na rzecz środowiska kombatanckiego, zlecanych organizacjom społecznym przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych,
- realizowane są ze środków budżetu państwa.

Art. 24.⁴⁷⁾ Świadczenia pieniężne przewidziane dla kombatantów i innych osób uprawnionych oraz pozostałych po nich członków rodzin, a także ryczałt energetyczny określony w art. 20 ust. 2 pkt 3 i ust. 3, są wypłacane przez właściwe organy rentowe ze środków będących w dyspozycji tych organów i finansowane z budżetu państwa. Świadczenia te oraz ryczałt wraz z odsetkami za opóźnienie w ustaleniu do nich prawa lub ich wypłaty oraz koszty obsługi podlegają refundacji na rzecz Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz Funduszu Emerytalno-Rentowego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dotacji budżetu państwa.

Rozdział 7

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 25. 1. Osoby, które uzyskały uprawnienia kombatanckie na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują te uprawnienia, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Pozbawia się uprawnień kombatanckich osoby:

- 1) wymienione w art. 21 w ust. 2:
- a)⁴⁸⁾ w pkt 1, 3 i 4, z zastrzeżeniem art. 21 ust. 3,
- b)⁴⁸⁾ w pkt 2, 2¹, 5 i 6, jeżeli w wyniku postępowania weryfikacyjnego wykazano im czyny, o których mowa w tych przepisach,
- 2)⁴⁸⁾ które na mocy dotychczasowych przepisów uzyskały uprawnienia kombatanckie wyłącznie z tytułu działalności w latach 1944—1956 w charakterze „uczestników walk o ustanowienie i utrwalenie władzy ludowej” lub innych tytułów niż wymienio-

ne w art. 1 ust. 2, w art. 2 oraz w art. 4. Uprawnienia te zachowują jednak osoby, które uczestniczyły w Wojnie Domowej w Hiszpanii w latach 1936—1939 lub które uprawnienia te uzyskały z tytułów określonych w ustawie, oraz żołnierze z poboru, którzy pełnili służbę wojskową w Wojsku Polskim w okresie od 10 maja 1945 r. do 30 czerwca 1947 r.

3. Uprawnienia uzyskane od Związku Bojowników o Wolność i Demokrację i Związku Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej po 31 grudnia 1988 r. podlegają weryfikacji.

4.⁴⁹⁾ Decyzje w sprawie pozbawienia uprawnień kombatanckich podejmuje Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

5. Decyzje, o których mowa w ust. 4, wydawane są z urzędu lub na wniosek stowarzyszeń kombatanckich albo Ministrów Sprawiedliwości, Obrony Narodowej lub Spraw Wewnętrznych i Administracji,¹³⁾ a także w wyniku weryfikacji.

6.⁵⁰⁾ Szczegółowe zasady i tryb postępowania w sprawach dotyczących pozbawienia i przywrócenia uprawnień kombatanckich w stosunku do osób, o których mowa w ust. 2, oraz zasady przeprowadzania weryfikacji określi w drodze rozporządzenia Prezes Rady Ministrów.

Art. 26.⁵¹⁾ Osoby, o których mowa w art. 25, pozbawione prawomocną decyzją uprawnień kombatanckich tracą uprawnienia wynikające z ustawy, z wyjątkiem uprawnień, o których mowa w art. 12, z tym że osobom, które w dniu wejścia w życie ustawy pobierały emerytury, renty inwalidzkie lub renty rodzinne, zamiast tych świadczeń przyznaje się:

- 1) świadczenia na zasadach ogólnych, określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin lub w innych przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym,
- 2)⁵²⁾ świadczenia w kwocie najniższej, jeżeli nie spełniają warunków do przyznania świadczeń, o których mowa w pkt 1; przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin stosuje się odpowiednio.

Art. 27.⁵³⁾ Zaświadczenia i legitymacje o uprawnieniach kombatanckich, wystawione na podstawie dotychczasowych przepisów, do czasu wydania nowych zaświadczeń zachowują moc, chyba że została wydana decyzja o pozbawieniu uprawnień.

⁴⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 17 lit.b) ustawy powołanej w przypisie 1.

⁵⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 17 lit.c) ustawy powołanej w przypisie 1.

⁵¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 18 lit.a) ustawy powołanej w przypisie 1.

⁵²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 18 lit.b) ustawy powołanej w przypisie 1.

⁵³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 ustawy z dnia 3 grudnia 1993 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 134, poz. 645), która weszła w życie z dniem 31 grudnia 1993 r.

⁴⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 15 lit. b) ustawy powołanej w przypisie 1.

⁴⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 16 ustawy powołanej w przypisie 1.

⁴⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 17 lit. a) ustawy powołanej w przypisie 1.

Art. 28. (pominięty).⁵⁴⁾

Art. 29. (pominięty).⁵⁴⁾

Art. 30. 1.⁵⁵⁾ Wnioski o nadanie odznaczeń upamiętniających udział w walkach o niepodległość i suwerenność Rzeczypospolitej Polskiej przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, z własnej inicjatywy lub na wniosek stowarzyszeń kombatanckich:

1) Minister Obrony Narodowej — w stosunku do osób, o których mowa w art. 1,

2) Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych — w stosunku do osób, o których mowa w art. 2 i 4

— na zasadach określonych w obowiązujących przepisach.

⁵⁴⁾ Zamieszczony w obwieszczeniu.

⁵⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 19 lit.a) ustawy powołanej w przypisie 1.

2.⁵⁶⁾ Przepis ust.1 nie narusza uprawnień Ministra Spraw Zagranicznych do przedstawiania wniosków o nadanie tych odznaczeń.

3. Przepisy dotyczące postępowania w sprawach nadawania odznaczeń, nie pozostające w sprzeczności z ust. 1 i 2, stosuje się odpowiednio.

Art. 31. (pominięty).⁵⁷⁾

Art. 32. (pominięty).⁵⁷⁾

Art. 33. Traci moc ustawa z dnia 26 maja 1982 r. o szczególnych uprawnieniach kombatantów (Dz. U. Nr 16, poz. 122 i Nr 40, poz. 269, z 1986 r. Nr 42, poz. 202 oraz z 1987 r. Nr 14, poz. 84 i Nr 33, poz. 180).

Art. 34. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1991 r.

⁵⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 19 lit.b) ustawy powołanej w przypisie 1.

⁵⁷⁾ Zamieszczony w obwieszczeniu.